

A Hírmondó 14. számának tartalma:

1. A hatalom zsidómentő hőst próbál kreálni Horthy Miklósból – véli Karsai László
2. Farkas Zoltán: nincs kegyelem
3. Banyár József : több gyerek lesz egy jobb nyugdíjrendszertől?
4. Vészesen előregednek ezek a magyar falvak: szabályosan menekülnek a fiatalok.
5. Palócz Éva: az inflációt nem győztük le, a brutális drágulással már együtt kell élni.
6. Egyre súlyosbodik a hajléktalanság, Európa-szerte egymillió ember alszik az utcákon.
7. Harangozó Gábor: Magyarországnak alternatívára, változásra van szüksége

1. A hatalom zsidómentő hőst próbál kreálni Horthy Miklósból – véli Karsai László

A történeti kutatásokon és forrásokon alapuló történettudomány a kormány számára nem létezik. A fideszes politikusokat meggyőzik a kormányhoz közeli „igazi történészek”, akik Schmidt Máriával az élen 1993 óta hazudják azt, hogy Horthy Miklós mennyire ártatlan volt. Fideszes politikusok is részt vettek Kenderesen a Horthy Miklós újra temetésének harmincadik évfordulója alkalmából tartott ünnepségen. Lázár János miniszter – aki a megemlékezés részeként egy kiállítást nyitott meg – „kivételes államfőnek, igaz magyar hazafinak és hős katonának” minősítette a volt kormányzót. Szintet lépett a Fidesz?

Igen, de nem felfelé, hanem lefelé. Úgy látszik, a lejtőn nincs megállás. Klasszikust idézve: összenő, ami összetartozik. A Horthy-imádó félfasiszta – vagy teljesen az –, irredenta, xenofób, rasszista nézeteket hajdan valló Jobbik kulturális politikáját most már annyira átvette a Fidesz, hogy teljesen nyíltan dicsőíti a két világháború közötti rendszer névadóját. Tegyük hozzá, hogy Horthy-rendszerről beszélni enyhén szólva is tévedés, mert a politikai, társadalmi, gazdasági rendszert Bethlen István alakította ki. Horthy javára legfeljebb az szól, hogy jó tíz éven keresztül engedte működni a rendszert.

Miért hozta elő a Jobbikot? Némi büszkeséggel idézem fel, hogy 2012-ben a jobbikosok bepereltek, amiért neonácinak neveztem őket. A per viharai elmosták az eredeti mondatomat, ami úgy hangzott, hogy Orbán Viktor és Kövér László vezetésével a Fidesz a neonáci Jobbik kulturális politikáját valósítja meg. Sajnos, a 2012-ben tett megállapításomat igazolta az idő. Látjuk, hogy a Fidesz tudatosan építi a Horthy-kultuszt. 1993 szeptemberében még botrány volt abból, hogy az MDF-es kormány több minisztere „magánemberként” elment Horthy újra temetésére.

Akkor egy jó tollú, szellemes újságíró azt javasolta azoknak a politikusoknak, akik részt vettek az újra temetésén, hogy köpjenek föl, és álljanak alá. Az említett újságírót úgy hívják: Bayer Zsolt.

Lakner Zoltán politológus szerint a Fidesz – történelemszemlélete, sok tekintetben a kisebbségekhez való viszonya, konteós nézetei alapján – a szélsőjobboldalhoz tartozik. Szabó Miklós történész írta, hogy kétfajta magyarsággép létezik: az egyik kritikus és önkritikus, a másik önimádó és önsajnáló, Trianont nemzeti tragédiaként éli meg, de az ahhoz vezető út kritikus vizsgálatát eleve elutasítja. Azt, hogy a Párizs környéki békerendszer igazságtalan, imperialista rablóbéke volt, annak idején Lenin is megmondta. A napóleoni háborúkig kell visszamennünk, amikor a legyőzött Franciaországgal tisztességesen bántak a győztesek, és nem raboltak el tőlük területeket. Mit tett Bismarck német kancellár 1871-ben, amikor sikerült legyőznie III. Napóleont? Elcsatolta Elzász-Lotaringiát. Az I. világháború egyik legfontosabb okának vélem a francia revans vágy, irredentizmus felszítását. Mi a rossz oldalon, a vesztes oldalon álltunk. Ennek a háborúnak a végén a veszteseket nagyon, de nagyon megbüntették. Bibó István szerint nem az volt a legnagyobb baj, hogy az úgynevezett történelmi Magyarország jelentős részét elcsatolták, hanem az, hogy semmibe vették a nemzetek, nemzetiségek önrendelkezési jogát. Wilson amerikai elnök és a győztes antanthatalmak hiába ígérték meg, hogy népszavazásokat tartanak majd a vitatott területeken, szinte sehol nem tartottak. Színmagyar, elszakadni nem óhajtó területeket is elcsatoltak a vegyes lakosságú, zömmel elszakadni vágyó területek mellett.

Gondoljunk vissza arra, milyen hisztéria volt 2020-ban, Trianon százéves évfordulóján. Nemzeti nagylétünk temetője, nemzethalál és hasonlók... Tomka Béla kollégám, egykori tanszékvezetőm mutatott rá arra: nem feltétlenül a terület nagyságától függ egy ország jóléte. Nem a nyersanyagkincsek, a bányák, az erdők határozzák meg egy ország jólétét, hanem az oktatásba, a kutatásba, az egészségügybe, az infrastruktúrába fektetett összegek. A két világháború között a szegénység, a félf feudális viszonyok, a nagybirtokviszonyok ellenére igenis fejlődött az ország. Nem fenyegetett az a veszély, hogy elpusztulunk, ha Magyarország marad „Csonka-Magyarország”. A politikai vezetés mégis mindent megtett azért, hogy az elcsatolt területek legalább egy részét visszaszerezze. Az ár a náci Németországgal való szoros barátság és szövetség volt. Ez vezetett a II. világháborúhoz, amibe 1941-ben semmiképpen se kellett volna bekapcsolódnunk, és ez vezetett az újabb Párizs környéki békékhez. Horthy Miklós nélkül nem lett volna Magyarország? Dehogynem. Lehet, hogy egy értelmesebb, okosabb politikus nem követ el olyan ostobaságot, hogy 1941. június 27-én utasítást ad a Szovjetunió megtámadására. Mert ő is elhitte, hogy a Szovjetuniót pillanatokon belül le fogják győzni. Osztokodni akart a zsákmányon a többi náci szövetséggel.

Lázár János képviselte a kormányt a Zsidó Közösségi Kerekasztalban, polgármestersége idején létesült Hódmezővásárhelyen az első vidéki múzeum, amely emléket állít a holokauszt áldozatainak. Nehéz elképzelni, hogy ne lenne tisztában azzal, milyen bűnös szerepet játszott Horthy Miklós a vézskorszakban, de én könnyen el tudom képzelni, hogy nincs tisztában Horthy szerepével. A Fideszes politikusokat meggyőzik a kormányhoz közeli „igazi történészek”, akik Schmidt Máriával az élen 1993 óta hazudják azt, hogy Horthy Miklós mennyire ártatlan volt. A magyarországi zsidóságot szerintük megvédték, ameddig teheték, a német megszállásig. 1944. július 2-án déli 12 óráig, amíg az úgynevezett Auschwitz-jegyzőkönyvet le nem tették Horthy Miklós elé, senkinek semmiféle fogalma nem volt arról, mi lesz a sorsa a Magyarországról deportált zsidók százezreinek. Horthy, amint lehetősége adódott rá, a holokauszt történetének legnagyobb zsidóvédője lett. A saját hadseregét is bevetette a budapesti zsidók megmentése érdekében. Ezt a hős, zsidómentő Horthy Miklóst bírálni?

Horthy Miklós természetesen már 1942-től kezdve tökéletesen tudta, mit jelent a náci zsidópolitikája. Azok, akik ezt vitatják, a legnagyobb érdemét veszik el. A németek, ha nem is követelték, de 1942-1943-ban egyre erőteljesebb nyomás alá helyezték a Kállay Miklós vezette kormányt, hogy induljanak meg Magyarországról is a deportálások. Horthy ekkor még sok ok miatt ellenállt. 1944-ben, amikor a vidéki zsidóságot már elhurcolták, habozva és félve leállította a budapesti zsidóság deportálását, visszavezényelte a csendőröket. Ezt szokták a Koszorús-akció néven reklámozni. Csakhogy ennek semmi köze nem volt a zsidók megmentéséhez. Horthy Miklós ugyanis azt hitte, hogy a csendőrök puccsot terveznek ellene. Mire azonban Koszorús Ferenc ezredes az esztergomi pánccélos ezreddel megérkezett, a csendőrök – Horthy parancsának engedelmeskedve – már elvonultak Budapestről. Horthy aztán augusztusban újra engedélyezte a deportálásokat. Az összes budapesti zsidót elvitték volna, ha Bukarestben nem buktatják meg Ion Antonescu kormányát.

Orbán Viktor miniszterelnök is nevezte már kiváló államférfinak Horthy Miklóst, de nevezte kollaboránsnak is, aki nem méltó arra, hogy szobrot emeljenek a tiszteletére. A Fidesz mintha se kiköpni, se lenyelni nem tudná a Horthy-korszakot. Van egy hívószó: Horthy Miklós nem az országvesztő, hanem az országgyarapító. A Fideszben nem tudják, vagy nem akarnak tudomást venni arról, hogy nem német nyomásra fogadtak el összesen 23 zsidóellenes törvényt és több száz jogfosztó rendeletet. A németek meg voltak döbbenve, hogy Magyarországon milyen lelkesen és szervezeten segítenek nekik deportálni 437 ezer vidéki zsidót. Egyértelmű, hogy a Fidesz nem kiköpni akarja, hanem lenyelte a Horthy-korszakot.

Azt szokták mondani, hogy a történelem a népek, nemzetek tanítómestere. Ha viszont ilyen nebulók kezébe kerül a történelem, akkor abból nem sok marad. A Fidesz szemében a történelem a politika szolgálólánya. Ennek egyik jellegzetes megnyilvánulása a Terror Háza Múzeum, amelynek alapgondolata az, hogy a magyar nép teljesen ártatlan, itt minden rosszat az idegen megszállók követtek el, továbbá az a maroknyi nyilas, aki 1945 után átöltözött kommunistává. Annak nyilván nincs jelentősége, hogy a rendszerváltást megelőzően több mint 800 ezer felnőtt magyar állampolgár volt az MSZMP tagja. Ne feledkezzünk el a Magyarságkutató Intézetről és társairól sem, arról a hagymázás örületről, hogy mi folyton ősöket kutatunk: nekünk türk meg mongol rokonság kell. A történelmi kutatásokon és forrásokon alapuló történettudomány az Orbán-kormány számára nem létezik. Vannak politikai megrendelések, a történelmet pedig a politikai megrendelő kívánsága szerint kell alakítani. Ehhez tartozik a Magyar Tudományos Akadémia kutatóhálózatának kiszervezése, az egyetemek önállóságának megszüntetése. Nagyon pesszimista vagyok. Abban bízom, hogy nem érem meg a magyar tudomány és kultúra teljes tönkretételét.

2. Farkas Zoltán: nincs kegyelem.

Aki a nyugdíjaskort eléri, nagy valószínűséggel már szenved valamilyen nyavalyától. Ezen jobb egészségügyi ellátással vagy rugalmas korhatárral lehetne enyhíteni, ám jelenleg egyikre sincs esély. "Ej, csak egészség legyen és egy kis tűrhető kártyajárás" - e szavakkal lép ki a regényből Noszty Ferenc, Mikszáth Kálmán hőse. A híres mondatot aktualizálva megállapítható, hogy manapság a nyugdíjasok számára a lapjárás nem valami fényes, várható egészségi állapotukról pedig kifejezetten lehangoló adatokat közölt a Központi Statisztikai Hivatal: a születéskor egészségesen várható átlagos életkor nem éri el a nyugdíjkorhatárt. Az előbbi a férfiak esetében 61,5, a nőknél valamivel több, mint 64 év. Az átlag mögött súlyos különbségek vannak: Nyugat-Dunántúlon és a fővárosban az egészségesen várható évek száma valamelyest meghaladja a 65 éves nyugdíjkorhatárt, Észak-Magyarországon és Dél-Dunántúlon viszont több mint öt esztendővel elmarad tőle.

Az egészségesen várható átlagos élettartam elmaradása az öregségi nyugdíj korhatárától sajnos nem újdonság. Akkor is így volt, amikor a Bajnai-kormány fokozatosan kitolta a nyugdíjba menetel időpontját. Így a korhatár 2010 óta három, a várható élettartam viszont csak egy évvel nőtt, sőt a koronavírus-járvány óta csökken. Orbán Viktor kormányai felszámolták a sokáig valóban laza, de 2009-ben szigorított előrehozott nyugdíjat, utóbbit csupán a nők számára engedik meg, negyven év munka- és jogviszony után (Nők 40 program). Emellett megszüntették az egyes szakmák jellegzetességeihez illesztett - például a tűzoltóknak, katonáknak járó - könnyítéseket, megvonták tőlük a korkedvezményes és korengedményes nyugdíjat.

Egyúttal tovább szegényítették az állami orvosi ellátást, megnehezítve, hogy a nyugdíjasok egészségesen lépják át a korhatárt. "Magyarországon tíz felnőttből közel négy él krónikus betegséggel" - összegzi az OECD legutóbbi, 2021-es egészségügyi országprofilja. A rákos megbetegedések arányszáma pedig 10 százalékkal meghaladja az uniós átlagot. A megelőzhető okok miatt bekövetkező halálozásban Magyarországé a legutolsó hely; miközben az unió egészében százezer főből 160 hunyt el megfelelő prevenció és szűrési rendszerek hiányában, Magyarországon 326. Sereghajtók vagyunk a megfelelő kezeléssel elkerülhető halálozásban is: százezer lakosból 176-an hunytak el emiatt, miközben az uniós átlag csupán 92 fő.

Mindez "az egészségügyi szolgáltatások minőségével kapcsolatos problémákat tükrözi" - állapította meg az OECD. Mivel aligha várható javulás - a konvergenciaprogram alapján az állami egészségügyi kiadások 2030-ban is csupán a hazai össztermék 5,3 százalékát tennék ki, e tekintetben is marad tehát a sereghajtói szerep -, célszerű volna a szigorú nyugdíjkorhatáron lazítani. Ennek rövid távú költségvetési szempontból van kockázata, hiszen a felmérések szerint az időskorhoz közeledve nő a szabadidő vonzereje: aki megtehetné, mielőbb kilépne a munkaerőpiacról. Ezt bizonyítja az is, hogy negyven év munka- és jogviszony birtokában a nők csaknem 90 százaléka nyugdíjba vonul, nem várja meg, hogy elérje a normál korhatárt.

Rugalmas korhatár bevezetését szorgalmazza Simonovits András közgazdász, egyetemi tanár, szisztémája a korhatártól lefelé büntetne, felfelé pedig jutalmazna. Javaslatára szerint a minimális korhatár két évente egy-egy esztendővel csökkenne, vagyis 2025-ben 64, 2027-ben 63, 2029-ben 62 év lenne, a legkisebb kötelező szolgálati idő pedig 35, 30, illetve 25 év volna. A bónusz és a málsz úgy érvényesülne, hogy aki él a korábbi visszavonulás lehetőségével, az a megállapított nyugdíja bizonyos százalékát elbukja: 64 betöltött életév és 35 esztendőnyi szolgálati idő esetén például 6 százalékot. Ugyanakkor a Nők 40-et célszerű volna 2025-ben Nők 41-re, 2027-ben Nők 42-re, 2029-ben Nők 43-ra emelni. "Ez politikailag nagyon érzékeny, de költségvetési szempontból elkerülhetetlen megoldás" - kommentálja saját javaslatát a nyugdíjszakértő.

A rugalmas korhatár csupán az egyik eleme annak az átfogó reformtervnek, amelyet a közgazdaság-tudományi kutatóintézet nyugdíjas tanácsadója önmagára rótt szorgalmi feladat gyanánt kidolgozott, azt vizsgálva, miképp lehetne a mai igazságtalanságokat és aránytalanságokat enyhíteni. Ebben egyebek mellett a mintegy félmillió alacsony nyugdíj havi százezer forinthez közelítését, a korábbi járulékfizetési és nyugdíjplafon visszaállítását, a 13. havi járandóság egységes - vagyis nem az egyes nyugdíjakkal azonos összegű - kifizetését és a gazdasági növekedéshez kötött nyugdíjprémium megszüntetését javasolja. Egyúttal elkerülhetetlennek tartja a szociális hozzájárulási adó emelését is. A munkáltatók által fizetett járulékulcs a 2016-os 27 százalékról 2022-re 13 százalékra esett, ami szerinte "káros és fenntarthatatlan". Tény, hogy a tavalyi költségvetésben a nyugdíj- és az egészségbiztosítási alap bevételeit együttesen közel kétezermilliárd, az idén pedig 2328 milliárd forinttal egészíti ki az állam, utóbbi a két alap együttes kiadásainak csaknem a negyede.

Az inflációkövetőnek beharangozott mai rendszer e hangzatos címke ellenére mélyen nyugdíjasellenes. Jellemző, hogy a 2010-es évek elején az átlagos saját jogú nyugdíjak a nettó kereset háromnegyede közelében voltak, ma viszont már a 60 százalékát sem érik el. "A nyugdíjmelés módja egyenes út a nyugdíjasok elszegényedéséhez" -ismételgeti Farkas András nyugdíjtanácsadó, aki szerint a nyugdíjak emelésénél nem csak az inflációt és a bérnövekedést kellene figyelembe venni: egy kiegészítő valorizációs korrekcióval lassítható a régebbi nyugdíjak leszakadása. Tavaly pedig már az értékállóságra vonatkozó ígértét sem tartotta be a kormány, és nagy a veszélye, hogy az idén sem fogja. Idén januártól a súlyosan alultervezett infláció alapján 15 százalékkal emelték a nyugdíjakat, az első fél évben azonban 23,6 százalékos árszintemelkedést mért a KSH. Ez Simonovits szerint 2023 átlagában aligha süllyed 19 százalék alá. A nyugdíjasok fogyasztóiár-indexe 25,1 százalékos növekedést mutatott 2022 első hat hónapjához viszonyítva, ez több mint 8 százalékos értékvesztést jelent.

Mivel a kormány az infláció gyors mérséklődésére - októberben 10 százalék alatti, az év végén 7 százalékos mutatóra - számít, nem vállalta a nyári korrekciót. Az MNB pedig 2023 egészére 16,5-18,5 százalék közti inflációt vár. Így, ha a pénzügyi tárca is így látja, akkor novemberben csupán 1,5-3,5 körüli pótlólagos nyugdíjmelésre lehet számítani. Emiatt is javasolja Simonovits, hogy a gyors infláció időszakában fél- vagy negyedévente kellene kiegészíteni az év eleji nyugdíjmelést, így a juttatások megőriznék vásárlóerejüket. Kormányzati körökben azonban sem távlati reformot, sem a jelenlegi feszültségek enyhítését nem fontolgatják - legalábbis nyilvánosan. Arra viszont gondosan ügyelnek, hogy a Nők 40-et kizárólag azok vehessék igénybe, akik a szó biológiai értelmében nőnek születtek, és később sem váltottak nemet. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes és Gulyás Gergely kancelláriaminiszter törvényi erővel zárná ki a kedvezményből azokat, "akik adott esetben férfiként 39 év munkaviszony után hirtelen nőnek érzik magukat". A törvényjavaslat tárgyalása még nem kezdődött el.

3. Banyár József: több gyerek lesz egy jobb nyugdíjrendszertől?

*(A szerző a Budapesti Corvinus Egyetem docense. Az *Ekonomi a G7 véleményrovata*.)* A nyugdíj az átlagolvasó számára egyszerű témának tűnik, aminek az egyetlen lényeges jellemzője, hogy kicsi, és amúgy is csak egy bizonyos, elég magas kortól kezdve érdekes. Rovatunk azonban a mértékkal szinte egyáltalán nem foglalkozik, s kifejezetten a fiataloknak és középkorúaknak szól. Nem nyugdíjpolitikai aktualitásokat, hanem stratégiai megfontolásokat vetünk fel. A célunk, hogy a még legalább egy emberöltővel a nyugdíj előtt állók számára egy a mainál sokkal jobb nyugdíjrendszer vízióját vázoljuk fel, hiszen a rendszer alapvető megváltoztatásához - amire szükség van - legalább néhány évtizedes időtartamra van szükség.

Az emberi történelem során összességében háromféle nyugdíjrendszert (és persze ezek kombinációit, és egymás közti átmeneteit) próbáltunk ki: a hagyományost, a feltőkésített és a folyó finanszírozásút. Azt lehetne mondani, hogy kezdetben volt a hagyományos nyugdíjrendszer, amit persze csak a másik kettő szempontjából lehet nyugdíjrendszernek tekinteni.

Ez tulajdonképpen (nagy) családon belüli transzfermechanizmusokat jelent, de a lényege az, hogy a gyermekeket életük elején eltartották a szülei, vagyis (főleg természetbeni) transfereket juttattak nekik, majd, amikor a gyermekek felnőtté váltak, szülei meg időssé, és képtelenné saját maguk eltartására, akkor a gyermekek visszaadták ezeket a transfereket a szüleiknek, vagyis eltartották őket. A világ népességének nagyobb része számára 100-200 évvel ezelőttig ez volt a nagybetűs nyugdíjrendszer, és a fejlődő országok népessége nagyrészt még mindig így gondoskodik időskora biztonságáról.

Ha gazdaságilag elemezzük a dolgot, akkor itt az történik, hogy ezek az időben erősen eltolt transferek a gyermekek és a szülei között nagyjából kiegyenlítik egymást, vagyis a szülők adnak, és ezért később kapnak. Megint másképp, úgy is fogalmazhatjuk, hogy – mivel az „adok” és a „kapok” időben nagyon elválik egymástól, ezért itt nem csere történt, hanem befektetés, mégpedig a szülő a gyermek humán tőkéjébe fektetett be (a transfereivel lényegében létrehozta, illetve fejlesztette azt), s ennek a befektetésének a hozamát kapta meg idős korában. Emiatt a szülők nagyon erősen érdekeltek voltak a gyermeknevelésben, s lényegében ezt látjuk ma is a fejlődő országok nagyon magas fertilitási rátáit (*termékenységi arány*) szemlélve.

Vagyis a hagyományos nyugdíjrendszer egyértelműen ösztönözte a gyermekvállalási hajlandóságot, hiszen a gyermeknevelést megtérülő befektetésnek lehetett tekinteni, ráadásul akkoriban a népesség széles rétegei számára ez volt szinte az egyetlen hosszú távú befektetési lehetőség. Nem biztos, hogy így tekintettek, illetve tekintenek a fejlődő országok lakói most a gyermekvállalásra, de tény, az jó üzlet volt és a világ bizonyos részein az is maradt. Úgy is mondhatjuk, hogy a hagyományos nyugdíjrendszer és a magas fertilitás kölcsönösen meghatározták egymást: a nyugdíj függött a fertilitástól, az ösztönzést (vagyis a gyermeknevelési erőfeszítések megtérülését) a nyugdíj (vagyis az időskori biztonság) adta. Az elitre ez nem vonatkozott és ma sem vonatkozik. Ők alapvetően a vagyonuk hozamából éltek, élnek életük minden szakaszában, így időskorukban is. A vagyont vagy örökölték, vagy ifjabb korukban valamely jelentős tett jutalmaként kapták, vagy szerezték. Azt lehet mondani, hogy ők feltőkésített nyugdíjrendszert használtak, igaz a tőke itt általában sokkal nagyobb volt, mint ami az időskori megélhetéshez szükséges volt. A gyermekvállalásra pont ezért volt hatása: gondoskodni kellett a felhalmozott vagyon tovább örökítéséről, szokták ezt dinasztikus motivációnak is nevezni.

A tényleges feltőkésített nyugdíjrendszer logikájában hasonló az elit vagyonfelhalmozására, de nagy különbség, hogy itt már nem, vagy nem jelentősen haladja meg a felhalmozás azt, amit idős korban (várható értékben, figyelembe véve az élettartam hosszának – egyébként jól felmérhető – bizonytalanságát) el szeretnének fogyasztani. Ez már nem (csak) az elitre terjed ki, s a vagyon mérsékelt mivolta miatt nincs is örökhagyási motívum (nincs mit örökölni hagyni, a nyugdíjvagyon felélik az érintettek), vagyis egy ilyen nyugdíjrendszer közömbös a fertilitásra nézve, nem igényli a gyermekbe való befektetést, vagyis a gyermekvállalást. Ugyanakkor ahol ilyen rendszer van, ott – ellentétben a hagyományos nyugdíjrendszerrel – nincs is már csatorna a gyermeknevelési erőfeszítések megtérülésének, vagyis a gyermeknevelés elveszíti befektetés jellegét, egyfajta hobbivá, manapság inkább már (a magas költsége miatt) luxusfogyasztássá vált.

Magát a feltőkésített nyugdíjrendszert nem érinti negatívan az, hogy emiatt folyamatosan csökken a fertilitás, hiszen az nem függ – legalábbis első körben, ahogyan azt egy korábbi cikkemben már kifejtettem: attól, hogy mennyi gyermeket nevelnek az adott országban. Amikor a hagyományos nyugdíjrendszer (lényegében munkamegosztás megváltozása és a hagyományos család felbomlása miatt) megszűnt, akkor kezdték a modern nyugdíjrendszereket bevezetni a kormányok széles néprétegek számára. Kezdetben ezek a rendszerek a fenti feltőkésített logikát célozták meg, azonban a feltőkésített rendszerek nem viselik jól a modern háborúkat, amely a felhalmozott vagyon/tőke hatalmas rombolásával járnak. Mondhatni azok feltételezik az örök békét.

Mivel ez a huszadik század első felében enyhén szólva nem valósult meg, ezért egy új nyugdíjrendszerrel kezdek el kísérletezni, a folyó finanszírozásával, ami hamarosan a legelterjedtebbé vált. A folyó finanszírozású nyugdíjrendszer némileg hasonlít a hagyományos nyugdíjrendszerre, de pont a leglényegesebb ponton különbözik tőle. Itt is az aktívák tartják el az időseket, mint ott, de nem családi, hanem generációs szinten. Az elvekben sem fogalmazzák meg azt, hogy az idősek eltartása azért jogos és szükséges, mert azok felnevelték az aktívakat, akik biztosítják számukra a megélhetést. Helyette az elv úgy szól, hogy az aktívák azért tartják el a mostani időseket, mert azok aktív korukban eltartották az akkori időseket, s a mostani aktívakat is el fogják tartani a későbbi aktívák. Akik majd lesznek, hiszen mindig is voltak. Vagy mégsem? Nos úgy tűnik, hogy mégsem. Ugyanis ami családi szinten működött, az generációs szinten már nem.

A folyó finanszírozású nyugdíjrendszer ugyan feltételezi, hogy lesznek majd gyerekek, és a rendszer függ is attól, hogy valóban lesznek-e vagy sem, de semmit nem tesz azért, hogy legyenek. Ez éles ellentmondásban van a hagyományos nyugdíjrendszerrel, ahol az időskori biztosságot pont a gyermekek biztosították, s ezt tudták is az érintettek, és tettek is érte. Most is így van, de ezt az érintettek nem tudják, és nem is tesznek érte. Sőt, a rendszer igazából ennél rosszabb: mivel a gyermeknevelés komoly erőforrásokat von el a szülőktől, amiért semmilyen kompenzációt nem kapnak, ezért ebben a rendszerben nyugdíjat is kevesebbet kap, aki gyermeket nevel és nem dolgozik helyette. Vagyis a rendszer kifejezetten ellenősztonzi a fertilitást, aminek magas szintjét amúgy feltételezi, s csak megfelelő szintű termékenységgel tud jól működni. A legfontosabb különbség a hagyományos nyugdíjrendszerhez képest, hogy míg az a gyermekbe való beruházás megtérülésének a csatornája volt, addig egyik modern nyugdíjrendszer (sem a feltőkésített, sem a folyó finanszírozású) nem az, sőt, ma már a gyermeknevelési erőfeszítéseknek nincs (gazdasági értelemben vett) megtérülése.

Azt szokták mondani, hogy a gyermeknevelés megtérülését ma az az öröm adja, amit a gyermek okoz. De szemmel láthatólag ez az öröm széles rétegek számára elérhető máshogy is, és olcsóbban: egyre inkább a kutyák és macskák tartása veszi át a gyermeknevelés helyét. Sajnos azt még nem találták ki, hogy ebből hogyan lesz nyugdíj, és ebben én sem tudok segíteni.

4. Vészesen előregednek ezek a magyar falvak: szabályosan menekülnek a fiatalok.

Ahogy Európában, úgy Magyarországon is jellemző a népesség csökkenése és ezzel egyidejűleg a lakosság elöregedése is. A friss népszámlálási adatok nemcsak abba engednek bepillantást, hogy egyes településeken mennyivel nőtt vagy csökkent a lakosságszám, hanem azt is megmutatják, hol a legnagyobb a 65 éves vagy afeletti életkorú lakosok aránya. A Pénzcentrum ezúttal azt vizsgálta, melyek Magyarország "legidősebb" települései, illetve hol történt a legnagyobb emelkedés az utóbbi évtizedben. A Központi Statisztikai Hivatal friss népszámlálási adatai alapján korábban már vizsgáltuk, mely településekre tehetik ki hamarosan a Megtelt!-táblát az agglomerációban, illetve kiválogattuk a legnépszerűbb falusi csokos településeket. Most az előregedő településekkel foglalkozunk részletesebben.

Magyarországon 2001-ben 15,16 százalék volt a 65 éves vagy afeletti lakosok aránya, mely 2011-ben 16,88 százalékra nőtt, 2022-re pedig 20,78 százalékra emelkedett. Ez azt jelenti, hogy a magyar lakosságnak több mint ötödét teszik már ki az idősebb korosztály tagjai. A fővárosban ez az arány még magasabb, 21,22 százalékos. A magyarországi települések 47 százalékán magasabb az idősek aránya a teljes lakosságszámhoz viszonyítva, mint az országos átlag (20,78%) a 2022-es Népszámlálás adatai szerint. Az adatok elemzése során egy olyan települést sem találtunk azonban, ahol a 65 év feletti mellett ne laktának fiatalabbak is. Az országban a legmagasabb az idős lakosok aránya Debrétén, 60 százalékos. A Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei törpefaluban összesen 10-en laknak, ebből 6-an vannak 65 év felett, és 4-en tartoznak a 15-64 éves korosztályhoz. Debréte után következő mind a 20 településen meghaladta az idősek részaránya 38 százalékot. Az ugyancsak borsodi Égerszögön a 43 lakosból 20-an voltak 65 év felett, a hevesi 377 fős Parádsasváron pedig 174-en tartoznak ehhez a korosztályhoz. A listába jellemzően kis lakosságszámú apró- és törpefalvak kerültek, az egyetlen kivétel Balatonföldvár, ahol 2476 lakost számláltak, ebből 996 voltak 65 év felett. Itt az elnéptelenedés sem jellemző, az utóbbi évtizedekben gyarapodott a lakosság.

Amellett, hogy hol a legnagyobb az idősek aránya, azt is megvizsgáltuk, hol a legkisebb. A Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyei Csenyétén például egészen elenyésző az idős lakosok száma a többi korcsoportéhoz képest, a 448 fős lakosságból mindössze 10-en vannak 65 év felett. Tornanádaskán 752 lakosból 21-en, a 268 fős Bódvalenkén pedig 8-an tartoznak ehhez a korcsoportéhoz. A nagyobb települések közül ki kell emelni a 2 095 fős Tiszabőt, ahol mindössze 77 idős él, és a 3 136 lakosú Tiszaburán is 207 főt számláltak a 65 év feletti korosztályban. Azt is érdemes megvizsgálni, hogy hol nőtt a 65 év feletti aránya a legnagyobb mértékben. Zselickislakon például 2011-ben a népszámlálási adatok szerint még csak 12,23 százalék volt az idősek aránya, ez 2022-re 40,77 százalékra nőtt. Az emelkedés több mint 28 százalékpont volt 2011 óta. Sok települést, ahol az idősek aránya nagymértékben nőtt, az elnéptelenedés is sújt, feltehetően ennek legfőbb oka a fiatalok elvándorlása lehet, ha a 65 év feletti aránya ilyen nagy mértékben növekedett.

Nem önmagában az öregedés jelenti a problémát. Az egyre öregedő népesség nemcsak Magyarországon jelenthet a jövőben problémát, hanem az egész Európai Unióban is. 2022. január 1-jén a 27 tagállamban 44,4 év volt a medián életkor, ami 0,3 éves növekedés az előző évhez viszonyítva. Az elmúlt tíz évben összesen 2,5 éves emelkedést mért az Eurostat. Magyarországon a medián 43,9 év volt, míg 2012-ben még 40,8 év - vagyis még az uniós átlag alatt vagyunk, viszont az öregedés nagyobb léptékű.

Az előregedő társadalmak rengeteg gazdasági, társadalmi, egészségügyi problémával szembesülhetnek az elkövetkezendő évtizedekben. Mivel egyre több az idős, a fiatalok száma pedig csökken, egyre nő az eltartottsági ráta. Az elemzők úgy kalkulálnak, a 2030-2060-as évek között lesz a legdrasztikusabb az időskori függőségi ráta növekedése: a 30 év alatt csaknem 20 százalékponttal fog növekedni Magyarországon ez a mutató a becslések szerint. Ez azt jelenti, hogy az előttünk álló 20-40 év rengeteg kihívást tartogat nemcsak az idősek, hanem az aktív korúak számára is. 2030-ig pedig már egy évtized sincs arra, hogy felkészüljünk a társadalom drasztikus öregedésére. Nem az öregedés jelenti azonban önmagában a problémát, hiszen az átlagéletkor, várható élettartam is egyre emelkedik - amiben most a világjárvány belerondított, de a korábbi tendencia folytatódhat a megingás után. A krízist inkább a gazdasági, társadalmi hatások idézhetik elő. Jellemző tendencia például, hogy egyre több idős él egyedül, amely anyagilag és egészség szempontjából is jelentős hátránnyal járhat. Szintén kimutatható, hogy az időseknek egyre nagyobb része szegényedik el. Időről időre terítékre kerül a nyugdíjkorhatár emelésének témája is, miközben a várható élettartam, illetve a várhatóan egészségben eltöltött évek száma a nyugdíjazás után ezt nem indokolják. A gondozási krízis pedig már jelenleg is zajlik, amely a szociális szférára egyre nagyobb teherként nehezedik.

5. Palócz Éva: az inflációt nem győztük le, a brutális drágulással már együtt kell élni.

Nem látok olyan orbáni gazdasági tervet, ami jövőképet mutatna, hiába beszél 10 éves távlatokban Orbán Viktor - jelentette ki Kompország című műsorban Palócz Éva közgazdasági kutató elemző. - Mert mit látunk? Akkumulátorgyár épül minden faluban, kizárólag ez áll a kormányzati gazdaságpolitika fókuszában. A GDP 10-15 százalékát megtermelő cégek már most is a NER embereinek kezében vannak, a külföldi multik viszik ki az országból a pénzt. Ha ezen az úton haladunk, 10 év múlva az akkumulátorgyárak lépnek majd elő a harmadik meghatározó szereplővé, a magyar középvállalatok pedig gyakorlatilag eltűnnek - jósolta a Kopint -Tárki Intézet vezérigazgatója. Az Európa-rekord infláció kapcsán kijelentette: ha nem tavalay van a választás, akkor elkerülhető lett volna, hogy ilyen brutális mértékben, sok termék esetében indokolatlanul emelkedjenek az árak. Palócz Éva szerint azonban az Orbán-kormány túlbiztosította a győzelmét, és olyan brutális osztogatásba kezdett (fegyverpénz, családi adóvisszatérítés és így tovább), ami automatikusan árrobbanást idézett elő. Az árstopok inkább csak rontottak a helyzeten, hiszen a kereskedők az azokon keletkezett veszteséget úgy igyekeztek behozni, hogy

jelentősen, sokszor abszurd módon megemelték a többi termék árát. – Gazdaságtörténeti szempontból kivételes, őrült időszak volt a tavalyi esztendő második fele – mondta.

Kifejtette azt is, hogy az inflációt nem a kormány győzte le, azt nem lehet legyőzni. A drágulás már megtörtént, és hiába mérséklődik az üteme, aminek egyszer már brutálisan megemelkedett az ára, az már így marad, és együtt kell élnünk vele. Idén decemberben átlagosan 40 százalékkal lesz drágább minden, mint két évvel korábban. A novemberi nyugdíjkorrekció kapcsán azt mondta: azt a zsemlét vagy párizsit, amit a szegényebb nyugdíjasok nem tudtak megvenni tavasszal vagy ősszel, már nem pótolja a korrekció, az elmaradt számlák befizetését még talán meg lehet belőle tenni. Szerinte igazságtalan a mai nyugdíjrendszer, legalább a 13. havi nyugdíj esetében be lehet vezetni, hogy mindenki ugyanannyit, mondjuk átlagnyugdíjat kapna, az sokat segíthetne a legkevesebb pénzből élőkön. Az uniós pénzek visszatartása kapcsán biztos abban, hogy a pénz egészét már nem kapjuk meg. A szakember értetlenségét fejezte ki annak kapcsán, hogy hogyan lehet alternatívaként állítani az uniós pénzekkel szemben a keleti hitelt, hiszen bármelyik háziasszony el tudja dönteni, hogy az ingyenpénzt kérje vagy a kamatos hitelt. Szerinte tény, hogy már nem lehet korlátlanul lopni az uniós pénzt, mint korábban, de egy kisebb jachtra valót azért össze lehet szedni, ráadásul a kormánynak hatalma bebetonozásához is szüksége lenne az uniós pénzekre.

6. Egyre súlyosbodik a hajléktalanság, Európa-szerte egymillió ember alszik az utcákon.

Az európai hajléktalanság egyre súlyosabb mértékeket ölt, a legfrissebb becslések szerint ugyanis Európa-szerte mintegy egymillió ember éjszakázik az utcákon. Egy, a Guardian által is szemlézett friss jelentésből derült ki, hogy a becslések szerint Európa szerte mintegy egymillió hajléktalan kénytelen az utcákon tölteni az éjszakát. A Feantsa, a hajléktalanokkal foglalkozó nemzeti szervezetek szövetsége rámutatott, e számadat csupán a hajléktalanság „leglátványosabb formáit” tükrözi, ám így is „rávilágít arra, hogy az európai országok nem képesek a lakhatást alapvető joggá tenni”. A Feantsa becslései szerint minden egyes éjszaka legkevesebb 895 ezer ember hajtja álomra fejét a nyílt utcán, ami „egy Marseille vagy Torinó város lakosságához hasonlítható”. Az adatokat az uniós országokból és az Egyesült Királyságból gyűjtötték, melyek a népszámlálási adatoktól egészen a helyi hatóságok adataiig terjednek.

Ugyanakkor hangsúlyozták, mindez csak egy „minimális becslést” jelent, mivel nem álltak rendelkezésre adatok mind a hat kategóriára vonatkozóan, melyeket a jelentés szerzői a hajléktalanság meghatározására használtak. Ezen kategóriák magában foglalják az utcán éjszakázókat, a hajléktalanszállókon élőket, valamint az „ideiglenesen hagyományos lakásokban, családtagoknál és barátoknál élő hajléktalanokat”. Utóbbi kategória sajnos sokak számára ismerős lehet az olyan országokban, mint például Írország, ahol a lakhatás mára válságos szintekre jutott, így még a dolgozó családokat is kilakoltatják, akik kénytelenek családtagoknál, vagy barátoknál ideiglenesen megszállni. Freek Spinnewijn, a Feantsa igazgatója nem rejtette véka alá véleményét a becsült adatok kapcsán: „A legtöbb európai kormány továbbra is cserben hagyja a hajléktalan embereket, frusztrálja a közvéleményt, és erőforrásokat pazarol a probléma eredménytelen kezelésére.” Ennek

ellenére az EU valamennyi tagállama korábban már ígéretet tett arra vonatkozóan, hogy 2030-ig bezárólag mindent megtesz a hajléktalanság elleni küzdelem érdekében.

Csakhogy a jelentés szerint a probléma szinte minden uniós tagállamban egyre csak súlyosbodik, ez alól pedig csak Finnország és Dánia képez kivételt, ahol számokban is kimutatható az előrelépés.

7. Harangozó Gábor: Magyarországnak alternatívára, változásra van szüksége.

Ennek az országnak így soha nem lesz jövője, erre a politikára nem lehet országot építeni, változtatni kell. Az MSZP pedig tudja, mit kell csinálni – mondta el Harangozó Gábor, a párt alelnöke a Jóléti Magyarország című fórunsorozat egri állomásán.

Hétfőn is folytatta a Jóléti Magyarország című fórunsorozatát a Magyar Szocialista Párt. A megjelenteket Huszti Péter, az esemény moderátora köszöntötte, majd Korózs Lajos, a párt alelnöke felolvasta Tüttő Kata köszöntő levelét a fórum résztvevőinek. „Van kormányzóképes alternatíva, ezért ránk, az ellenzékre nagy felelősség hárul” – írta a főpolgármester-helyettes a levelében, amiben méltatta az egri MSZP közösségét, az önkormányzatokat pedig a demokrácia utolsó védőbástyájának nevezte.

„Magyarországnak alternatívára, változásra van szüksége” – szögezte le Harangozó Gábor, aki azt hangoztatta, hogy ami ma Magyarországon zajlik, az szegény. Az MSZP alelnöke szerint a változásnak két feltétele van: hogy legyen olyan közösség, amin keresztül az szocialisták meg tudják szólítani az embereket, illetve a világos alternatíva, amin keresztül a szocialisták be tudják mutatni a programjukat, hogy milyen Magyarország lesz, ha az MSZP kerül kormányra.

Harangozó Gábor felhívta a figyelmet, hogy Magyarország európai uniós csatlakozásakor „bezzeggyerek” volt Európában, most pedig minden szomszédos országban jobban élnek az emberek. „Ennek az országnak így soha nem lesz jövője, erre nem lehet országot építeni, ezen változtatni kell. Az MSZP tudja, mit kell csinálni” – mondta a szocialista alelnök. Felhívta a figyelmet, hogy Európa északi része minden válságnak ellenállt, és ott élnek a világon a legboldogabb emberek, mert igazi jóléti modellt építettek ki.

Az MSZP alelnöke szerint a skandináv országokban az erős szakszervezetek és a szociáldemokrata politika kéz a kézben el tudja érni, hogy magas bérek és jó munkakörülmények legyenek. A modell másik pillére a jó közszolgáltatás, a jó minőségű és ingyenes oktatás és egészségügy. A szocialista politikus kijelentette: a magas bérek és az elégedett dolgozók a versenyképesség alapja. „A megfizetett, versenyképes tudással rendelkező, egészséges munkavállaló tud gazdasági innovációt teremteni” – mondta Harangozó Gábor, aki szerint ehhez képest Magyarországon a legtöbb munkavállalónak

két-három helyen helyt kell állnia, hogy el tudja tartani a családját, de a hónap végén nézi a pénztárcáját, hogy a gyógyszereket vegye meg, vagy adjon egy jobb minőségű húst a családjának.

„Rossz munkahelyeken alulfizetett munkavállalók dolgoznak” – mondta az MSZP alelnöke. Hozzátette: ezzel a Fidesz elérte azt, hogy az ország jövőt veszített, jövőképet veszített, ma már egyik szülő sem mondhatja a gyerekének, hogy ha jól tanul és keményen dolgozik, az élete jobb lesz. Harangozó Gábor szerint ezen úgy lehet változtatni, hogy a jóléti modellt, illetve annak elemeit vezetik be Magyarországon. „Ez maga a megvalósult szociáldemokrácia, nincsenek szupergazdagok, de magára hagyott emberek se, mindenkinek jólétet tud teremteni az állam” – fogalmazott az MSZP alelnöke, aki szerint nem csoda, hogy nem találunk Magyarországon orvosokat, ápolókat, kőműveseket, munkavállalókat, hiszen akinek nyelvtudása és versenyképes szakmája van, már a szomszédos országokba ment, négyszeres fizetésért. „Ehhez képest Magyarországra a harmadik világból hoznak be rabszolgákat, akik vacak munkahelyen, vacak bérért dolgoznak” – fogalmazott. Felhívta a figyelmet: az MSZP-nek ezzel ellentétben olyan jövőképe van, amiben minden ellenzéki párt megtalálja a maga szerepét. „Fogjunk össze, hogy a jóléti Magyarországot meg tudjuk valósítani” – szólította fel a fórum résztvevőit.

A magyarok sokat dolgoznak, keveset keresnek, keveset pihennek, rossz az egészségük és sajnos gyorsan meg is halnak – erre hívta a fel a figyelmet Korózs Lajos, az MSZP alelnöke. Hozzátette: a magyar férfiak 38 százaléka nem éri meg a nyugdíjkorhatárt. „Olyan nagy néhány dél-hevesi térségben a szegénység, mintha a múlt században élnének” – mondta. Hozzátette: 7-800 ezer munkaképes, innovációképes, tudással felvértezett fiatal távozott az országból. Az MSZP-s politikus szerint már a szociális munkások is elhagyták az országot, hiszen 200 ezres átlagbérért egy egyedülálló anyuka úgy tudja eltartani a két gyerekét, hogy éjjel még elmegy takarítani. Viszont 100 ezrével hozzák be a vendégmunkásokat, akik már 125 országból érkeztek hozzánk. Eközben a Fidesz éppen veri szét a szakszervezeteket, és olyan külföldi munkaerővel nyomják le a béreket, amit Szomáliából és Indiából hoznak.

Korózs Lajos szerint az északi, skandináv modell bevezetése mosolygós kapitalizmust teremtett, az északi országokban a szociáldemokrata pártok kart karba öltve a szakszervezetekkel hosszútávú kollektív szerződéseket kötnek, és egyes ágazatoknak saját nyugdíjstruktúrája van. Elmondta, hosszasan tanulmányozták az északi modellt, és ennek fokozatos bevezetése megvalósítható Magyarországon is.

„A statisztikákat nézem és látom, hogy rossz úton van ez az ország” – mondta Korózs Lajos. Nagy derűtséget okozott, amikor hozzátette: a KSH szerint bruttó 600 ezer forint az átlagkereset. „A mediánbér és a nettó olyan gyalázatosan alacsony, hogy sírni tudnék” – fogalmazott. Szerinte a januári béremeléseket megette az infláció, legalább 8 százalékos

béremelésre lenne szükség és 4 százalékos nyugdíjemelésre. „Ezen akarunk változtatni, van elképzelésünk, víziónk hozzá” – mondta a jelenlévőknek.

„Megvan bennünk a képesség, hogy fenntartható gazdasággal, összetartó társadalommal olyan országot csináljunk, amiről álmotunk a rendszerváltás idején, ehhez keresünk szövetségeseket” – fogalmazott az MSZP alelnöke.

Az MSZP elnökhelyettese, Varga László az inflációról, a magyar energetikai korszerűsítések elmaradásáról és a vasúti közlekedés összeomlásáról beszélt. „Számos dolgot csinálnánk máshogyan, ami jobb Magyarországot teremtene” – hívta fel a figyelmet. Elmondta, hogy európai uniós csúcs a magyar infláció, háromszorosa az uniós átlagnak. Amikor pedig a kormány az infláció csökkenéséről beszél, akkor sem az árak csökkennek, csak kevésbé drágulnak a dolgok, az áremelkedés mértéke csökken. Varga László szerint orbáni inflációról beszélünk, nem a háború és a szankciók, hanem a kormányzat elhibázott gazdaságpolitikája okozza az eszement drágulást.

A rezi szempontjából arra hívta fel a figyelmet, hogy az ország energiakitettsége nagy, külföldről hozzuk be drágán az energiát, miközben elmaradt az épületek energetikai korszerűsítése, szigetelése, és eközben Magyarország az egyetlen olyan ország az Európai Unióban, ami hátráltatja a napelemek és a szélenergia terjedését. „A kiugró rezi árak sok magyar családnak jelentenek elképesztő terhet, sokan kapnak magas gázszámlát, döbbenetes magas számlát” – fogalmazott Varga László. Hozzátette: az a legjobb energia, amit fel se használunk. Felhívta a figyelmet, hogy Miskolcon például 2002 és 2010 között a panellakások harmadát sikerült korszerűsíteni a panelprogrammal, de 2010-ben jött az új kormány, és a programot leállították. Ugyanakkor Varga László szerint az uniós pénzek segítségével nem csak a panellakások rezi költségét, de a kádárkockákét is drasztikusan csökkenteni lehetne. Ugyancsak a hatósági akadályozás helyett állami támogatást adna a napelemes rendszereknek, kifejezetten az erkélynapelemeknek, amelyek 30-40 ezer forinttal is csökkenthetnék éves szinten az áramszámlát.

Az MSZP elnökhelyettese a MÁV problémáiról is beszélt. Balesetekről hallani, a hűtővíz befolyt az utastérbe, 10 mellékvonalat bezártak, a járműpark elöregedett, hiány van vasutasokból is – sorolta a vasút és az utasok gondjait. Szerinte a Budapest Airport felvásárlásának árából a teljes magyar kötőpályás közlekedést fel lehetne újítani, megújulnának a pályák, és korszerű vonatok járnának minden szakaszon. „Az állam olyanokra költ pénzt, ami nem állami feladat, ugyanakkor kötelező feladatokat nem lát el” – foglalta össze Varga László az MSZP véleményét. Hozzátette, hogy pártja valódi alternatívát kínál. „A teljes aktivista-hálózattal és tartalmas szövetségi kapcsolatokkal azon leszünk, hogy megállítsuk az orbáni örületet” – fogalmazott Varga László, aki szerint az a feudalizmussal vegyes vadkapitalizmus nem mehet tovább, amit Orbán Viktor megvalósított Magyarországon.

A beszédeket az egri fórumon a jelenlévők vitája és hozzászólásai követték.

Korózs Lajos

a Jóléti Magyarország Tagozat vezetője
az MSZP alelnöke

Baja Ferenc

a Szociális Demokrácia Platform elnöke
az MSZP Választmány elnökhelyettese

